

บทที่ 1
บทนำ

ความ เป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ละครโทรทัศน์ จัด เป็นสิ่งที่คุ้นเคยของผู้คนในสังคมไทย เป็นอย่างดี จนอาจกล่าวได้ว่า ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของคนส่วนใหญ่ไปแล้ว เพราะไม่ว่าจะเป็นเด็ก แม่บ้าน คนชรา หรือแม้แต่พ่อบ้านเอง ก็อดที่จะใช้เวลาในการรับชมไม่ได้ ยิ่งถ้าละครเรื่อง ไหนมีความสนุกสนานมาก ก็จะมีดึงดูดใจผู้ชมให้ติดตามคุณได้นานจนจบ เรื่อง

ละครแต่ละเรื่องกว่าที่จะแพร่ภาพออกอากาศออกสู่สายตาผู้ชมได้นั้น จะต้องผ่านการทำงานจากบุคคลหลายฝ่าย แรกเริ่มต้องมีผู้จัดหรือผู้ผลิต (producer) ก่อน ซึ่งในปัจจุบัน ผู้จัดหรือผู้ผลิตจะ ได้แก่

- สถานีโทรทัศน์ นั่นคือ สถานีมีนโยบายที่จะทำการผลิตละครโทรทัศน์เอง โดยใช้ทีมงานที่เป็นพนักงานของสถานีทั้งหมด เป็นผู้ดำเนินการ เช่น สถานีไทยทีวีช่อง 4 บางขุนพรหม (หรือสถานีวิทยุโทรทัศน์ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ในปัจจุบัน)

- บริษัทรายย่อย จะเป็นบริษัทที่มีความชำนาญในด้านการผลิตรายการ โดยเฉพาะ บริษัทประเภทนี้อาจได้รับการว่าจ้างจากสถานี ให้ทำการผลิตละครให้ก็ได้ โดยได้รับค่าผลิตเป็นตอน ๆ ไปหรือบางทีอาจเป็นในรูปแบบที่ขอเช่าเวลาสถานีแล้วไปหาผู้อุปถัมภ์รายการ (sponsor) เอง เช่น บริษัทแบ็คสเคตช์ กรุ๊ป จำกัด , บริษัทคาราวิดีโอ , บริษัทเจเอสแอล จำกัด ฯ

ผู้จัดหรือผู้ผลิต จะทำการคัดเลือกเรื่องที่จะนำมาทำ ถ้าเป็นในกรณีที่ได้รับจ้างสถานี ผู้บริหารของสถานีก็จะเป็นผู้เลือกแล้วให้บริษัทย่อยไปดำเนินการผลิต ซึ่งเกณฑ์ในการเลือกเรื่องนั้น ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้จัดที่ต่างกันว่าใครจะรู้ความต้องการของตลาดได้มากกว่ากัน เรื่องที่นำมาผลิตเป็นละครนั้น จะมีที่มาจาก

1. นวนิยายไทย หรือเรื่องแปลจากนวนิยายต่างประเทศ
2. เรื่องที่แต่งขึ้นเพื่อทำเป็นละครโทรทัศน์โดยเฉพาะ

1. นวนิยายไทย หรือเรื่องแปลต่างประเทศ คือ เรื่องราวที่นักเขียนได้เขียนขึ้น อาจเป็นทั้งนักเขียนไทยคิดพล็อตเรื่องเขียนขึ้นมาเอง หรือเป็นการแปลจากเรื่องที่นักเขียนต่างประเทศได้เขียนไว้ แต่ไม่ว่าจะเป็นนวนิยายไทย หรือเรื่องแปล ลักษณะการเขียนจะเป็นการผูกโครงเรื่อง เนื้อหา และบทสนทนา ให้มีความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจน ละเอียดแจ่มแจ้ง บุคคลิกนิสัยใจคอ ตลอดจนการกระทำของตัวละครก็ต้องเด่นชัด จนทำให้ผู้อ่านเมื่ออ่านแล้ว สามารถสร้างจินตนาการตามหลายลักษณะอักษรที่ได้ที่บรรยายไว้

เนื่องจากนวนิยายนี้เป็นเรื่องที่ถูกเขียนขึ้นเพื่อการอ่าน ลักษณะการใช้ภาษาจึงเป็นแบบพรรณนา และบรรยาย ภาษาที่เขียนต้องสละสลวย ไพเราะเพราะพริ้งและมีความหมายในตัวเอง เพื่อจะได้สร้างจินตนาการให้ผู้อ่าน จนเกิดความรู้สึกคล้อยตามไปกับเนื้อหาและตัวละครของเรื่อง เช่น ปริศนา โสมส่องแสง ชื่นชิวานาวี

2. เรื่องที่แต่งขึ้นเพื่อทำเป็นละครโทรทัศน์โดยเฉพาะ เรื่องประเภทนี้มักมีแต่โครงเรื่องและเนื้อหาคำว่า ว มีการกำหนดตัวละครและบุคลิก หากแต่ไม่มีบทสนทนา และรายละเอียดเท่ากับพวกนวนิยาย หากจะบอกแต่ว่า เรื่องนี้มีตัวละครใครบ้าง มีเนื้อหาความเป็นมาเป็นไปอย่างไรเท่านั้น เรื่องประเภทนี้ไม่นับความซาบซึ้งหรือประทับใจ เหมือนอย่างนวนิยายรวมทั้งไม่มีการตีพิมพ์ เป็นรูปเล่มด้วย เช่น แม่ฟ้าตัวแสบ สงครามเก้าทัพ สุสานคนเป็น ฯ

จะเห็นได้ว่า ระหว่างนวนิยายกับเรื่องที่เขียนขึ้นใหม่นี้ ส่วนใหญ่ในการนำมาจัดทำเป็นละครโทรทัศน์มักนำมาจากนวนิยายมากกว่า เพราะชื่อเรื่องจะเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ทำให้รับประกันได้ว่า เมื่อทำเป็นละครโทรทัศน์แล้ว โอกาสที่ผู้ชมจะให้ความสนใจ เป็นไปได้สูง นอกจากนี้การนำนวนิยายมาทำ ยังสะดวกต่อนักแสดงที่จะศึกษา และทำความเข้าใจในตัวละครที่เล่น สำหรับเรื่องที่แต่งขึ้นใหม่นั้น ถึงชื่อเสียงอาจไม่เป็นที่รู้จักดีเหมือนนวนิยาย แต่ก็ใช่ว่าจะไม่มีโอกาสประสบความสำเร็จในการนำมาทำเป็นละคร เรื่องที่แต่งขึ้นใหม่บางเรื่องอาจได้รับความนิยมมากกว่านวนิยายชื่อดังบางเรื่องด้วยซ้ำ แต่เหตุผลที่มักไม่นำมาทำคงเป็นเพราะเรื่องประเภทนี้ต้องใช้ความสามารถในการผูกโครงเรื่อง และการเขียนบทโทรทัศน์เป็นอย่างมาก ละครจึงจะสนุก และได้รับการต้อนรับจากผู้ชม

การเขียนบทโทรทัศน์ จึงเป็นขั้นตอนต่อมา หลังจากที่ได้เรื่องหรือนวนิยายที่จะทำเป็นละคร เนื่องจากนวนิยายเป็นเรื่องที่เขียนขึ้นเพื่อการอ่าน มิใช่สำหรับการแสดงเพื่อการรับชม และเรื่องที่แต่งขึ้นใหม่ก็ขาดซึ่งรายละเอียดไป จึงเป็นหน้าที่ของผู้เขียนบทที่จะต้องนำเรื่องที่มีมาเขียนเป็นบทละครเพื่อการแสดง ซึ่งก็หมายถึงว่า การเขียนบทละครโทรทัศน์จึงเป็นการเขียนที่ต้องมีการประยุกต์แก้ไขเพิ่มเติม ตลอดจนตัดแปลงนวนิยาย เรื่องแปลหรือเรื่องที่แต่งขึ้นใหม่ เพื่อให้มีความเหมาะสมในการนำมาจัดแสดงทางโทรทัศน์ โดยมีข้อแม้ว่า ในเงื่อนไขของความเหมาะสมนั้นต้องไม่ทิ้งโครงเรื่องเดิม

การเขียนบทโทรทัศน์ จึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญมากขั้นตอนหนึ่งของการผลิตละครโทรทัศน์ เพราะบทถือว่าเป็นหัวใจสำคัญ และเป็นคัมภีร์ของการผลิตละครโทรทัศน์ (บัณฑิตา ธนสถิตย์, 2531) ดังนั้น ละครจะสนุกน่าชมหรือไม่ จึงขึ้นอยู่กับ "บท" เป็นอย่างมาก

และจะเห็นได้ว่าสำหรับนวนิยายเรื่องเดียวกัน เมื่อนำมาผลิตเป็นละครโทรทัศน์ในยุคสมัยที่ต่างกัน ละครที่ทำออกมาย่อมมีความแตกต่างอยู่บ้าง แต่จะแตกต่างกันเพียงใด ก็ขึ้นกับผู้เขียนบทแต่ละคนว่าจะมีวิธีการเขียนบทออกมาเป็นอย่างไร ดังเช่นนวนิยายเรื่อง " ปริศนา "

" ปริศนา " เป็นนวนิยายชื่อดังของ ว. ฒ. ประมวลมิตร หรือพระนามจริงว่า พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าวิภาวดีรังสิต เป็นเรื่องราวของความรักที่แสนโรแมนติค ระหว่างเด็กสาวสวย เก่ง ร่าเริงที่ชื่อว่าปริศนา กับหนุ่มอมเจ้าหนุ่มเนตรเหยี่ยว และแสนจะเวิ้งว้างอย่างท่านชายพจน์ปรีชา ชีวิตของทั้งคู่ได้พบทั้งความรักที่หวานชื่น ความอิจฉาริษยา ตลอดจนปัญหาอุปสรรคต่างว นาน แต่ในที่สุดเรื่องราวทั้งหมดก็จบลงด้วยความสุข

เนื่องจากถูกเขียนขึ้นในประมาณช่วงปี 2490 การดำเนินเรื่อง ตลอดจนการใช้ชีวิตของตัวละครจึงล้วนอยู่ในยุคสมัยคอนั้น " ปริศนา " ถูกนำมาจัดทำเป็นละครโทรทัศน์และภาพยนตร์ไปหลายครั้งแล้ว บางครั้งก็มีการดัดแปลงให้ยุคสมัยในเรื่องเปลี่ยนเป็นยุคใหม่ในปัจจุบัน แต่บางครั้งก็ยังคงวางไว้ซึ่งยุคสมัยเดิมอยู่ หาก

แต่ไม่ว่าอย่างไรก็ตาม ทุกครั้งที่นำมาจัดสร้างใหม่ก็ล้วนประสบความสำเร็จตลอดมา และแม้แต่ครั้งสุดท้ายที่นำมาผลิตเป็นละครโทรทัศน์ทางไทยทีวีสีช่อง 3 ก็ได้รับความนิยม สนใจจากผู้ชมเป็นอย่างดี ได้เป็นละครดังที่สุดในรอบปี 2530 (ฝ่ายประชาสัมพันธ์ช่อง 3, 2533)

จากบทละครโทรทัศน์ของเรื่องนี้ จะเห็นได้ว่าในการเขียนบทนั้น มีการยึดถือเนื้อหาของเรื่องเดิมไว้ค่อนข้างมาก หากแต่มีการนำเสนอการดำเนินเรื่องในรูปแบบใหม่ ทันสมัย เพื่อให้ละครไม่น่าเบื่อ ซ้ำซากกับของเก่าที่ได้ทำไปแล้ว

ในฐานะที่ผู้วิจัยได้ทำงานด้านเขียนบทละครโทรทัศน์มาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 4 ปี และผลงานที่เขียนก็ค่อนข้างประสบผลสำเร็จ เป็นที่น่าพอใจ โดยเฉพาะละครเรื่อง "ปริศนา" ผู้วิจัยจึงเกิดความเชื่อมั่นว่า ในการศึกษากาการเขียนบทละครโทรทัศน์เรื่องนี้ จะสามารถให้ความรู้ และข้อมูลรายละเอียดที่ถูกต้องได้ในระดับที่น่าพอใจ ส่วนสาเหตุที่ไม่นำบทละครโทรทัศน์ของผู้เขียนท่านอื่นมาทำการศึกษา ก็เนื่องจากคิดว่าเป็นการไม่เหมาะสม ที่จะนำผลงานของผู้ร่วมอาชีพเดียวกันมาทำการศึกษาวิเคราะห์ศึกษา

ในการวิเคราะห์การเขียนบทละครโทรทัศน์เรื่อง "ปริศนา" นี้ จึงนับเป็นเรื่องที่น่าทำการศึกษาว่า ในการทำบทละครโทรทัศน์เรื่องนี้ มีวิธีการเขียนและองค์ประกอบอะไรบ้าง ที่ทำให้ละครออกมาสุนสนานเป็นที่พอใจแก่ผู้ชม นอกจากนั้นยังศึกษาวิเคราะห์ไปถึงขั้นตอนการผลิต ว่าเมื่อนำบทมาผลิตเป็นละครโทรทัศน์แล้ว บทได้ถูกเปลี่ยนแปลงแก้ไขไปอย่างไรบ้าง และการเปลี่ยนแปลงแก้ไขนั้น ได้เกิดจากสาเหตุ และปัจจัยอะไร

ปัญหาวิจัย

บทละครโทรทัศน์เรื่อง "ปริศนา" ประกอบไปด้วยอะไรบ้าง มีวิธีการเขียน การสร้างความหมายอย่างไร ในขั้นตอนการนำไปผลิตเป็นละครโทรทัศน์ มีสาเหตุและปัจจัยอะไร ที่ทำให้บทถูกเปลี่ยนแปลงแก้ไขไปจากเดิมที่ได้เขียนไว้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเข้าใจถึงวิธีการในการเขียนบทละครโทรทัศน์ เรื่อง "ปริศนา" โดยพิจารณาถึงวิธีการเขียน และองค์ประกอบของบท
2. เพื่อเข้าใจถึงสาเหตุ และปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้บทถูกเปลี่ยนแปลงแก้ไข เมื่อนำไปผลิตเป็นละครโทรทัศน์

ข้อสันนิษฐานของการวิจัย

วิธีการในการเขียนบทละครโทรทัศน์ คือ การถ่ายทอดเนื้อหาของเรื่องออกมาในลักษณะเพื่อการแสดง มีใช้การอ่าน เป็นการเขียนที่ระบุดึงการแสดงออกทั้งทางภาพและเสียง และเพื่อให้ผู้ชมได้เข้าใจถึงความหมายที่ผู้เขียนบทต้องการสื่อสาร ผู้เขียนบทก็จะสร้างความหมายทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้ผู้ชมได้ตีความตรงกันกับความต้องการของผู้เขียนบท

ในการนำบทไปผลิตเป็นละครโทรทัศน์ ได้มีสาเหตุและปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้บทถูกเปลี่ยนแปลงแก้ไข สาเหตุและปัจจัยเหล่านี้อาจเป็นบุคคล เช่น ผู้กำกับ การแสดง ผู้กำกับรายการและทีมงาน นักแสดง หรือสาเหตุที่เกิดจากปัญหาอื่น ๆ แต่จะทำให้บทถูกเปลี่ยนแปลงไปมากน้อยเพียงไร ก็ขึ้นความสำคัญของสาเหตุนั้นๆ

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้ เน้นการศึกษาวิเคราะห์การเขียนบทละครโทรทัศน์ จากประสบการณ์จริง เฉพาะบทละครโทรทัศน์เรื่อง "ปริศนา" ไม่ล้ำเข้าไปถึงเทคนิคการผลิตและผู้ชม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. บทละครโทรทัศน์ (script) หมายถึง การเขียนบทละครให้เหมาะกับการจัดทำเป็นละครโทรทัศน์จากการพรรณาและภาษาเขียนของบทประพันธ์

ก็ตัดแปลงมา เป็นการดำเนินเรื่อง โดยใช้กิริยาการแสดงออกของตัวละครเป็นตัวสื่อให้ผู้ชมเข้าใจถึงเนื้อหา บุคลิก ลักษณะและการกระทำของตัวละครโดยมีบทสนทนาเข้ามาเป็นตัวช่วยให้ผู้ชมเข้าใจถึงเนื้อหาของละครมากยิ่งขึ้น

บทละครโทรทัศน์อาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ บทแบบสมบูรณ์ กับบทแบบกึ่งสมบูรณ์

บทแบบสมบูรณ์ คือ บทที่ประกอบไปด้วยรายละเอียดของมุกภาพ ท่าทางแสดงของตัวละคร บทสนทนา และเสียง (เสียงบรรยาย, เสียงเพลงประกอบ) บทในลักษณะนี้ไม่ค่อยเห็นมากนักในการทาบละครโทรทัศน์

บทแบบกึ่งสมบูรณ์ คือ บทที่ไม่กำหนดรายละเอียดของภาพ เช่น มุกกลิ้งหรือขนาดของภาพ แต่จะบอกเพียงแต่ว่าจะมีบทสนทนาอะไรบ้างและตัวละครต้องทำอะไรทางแสดงอย่างไร

ในปัจจุบัน บทละครโทรทัศน์ที่หากันมักเป็นบทแบบกึ่งสมบูรณ์แทบทั้งสิ้นทั้งนี้ เนื่องจากเรื่องมุกกลิ้ง และขนาดของภาพนั้น ผู้กำกับการแสดงจะเป็นผู้รับไปกำหนดให้แทน

2. ผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ (scriptwriter) หมายถึง ผู้ที่เขียนหรือทาบบทละครโทรทัศน์ให้เกิดขึ้น นอกจากจะต้องมีการตีความจากบทประพันธ์ หรือโครงเรื่องที่เขียนขึ้นใหม่แล้ว ผู้เขียนบทยังจำเป็นต้องทำความเข้าใจกับเรื่องที่น่ามาหาเป็นบทให้มากที่สุด ต้องรู้จักที่จะดึงจุดเด่นของละครออกมา เพื่อการนำเสนอ เพื่อให้ละครเรื่องนั้นมีความน่าสนใจพอที่ผู้ชมจะติดตามดู

ปรกติกการรับผิดชอบของผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ในเมืองไทย มักจะสิ้นสุดลงเมื่อบทถูกจัดพิมพ์ ส่วนขั้นตอนในการผลิตนั้น ผู้เขียนบทมักไม่เข้าไปเกี่ยวข้องหรือมีส่วนร่วม

3. ผู้กำกับการแสดง (Director) หมายถึง บุคคลที่รับหน้าที่คอยกำกับ ดูแล กำหนดท่าทางและอารมณ์ของตัวละครให้เป็นไปตามบทที่ได้เขียนไว้ หรือในบางครั้งการถ่ายทำไม่อาจเป็นไปตามที่บทกำหนด ผู้กำกับการแสดงก็จะเป็นผู้ที่ทำการตัดแปลง เพิ่ม เติมหรือแก้ไขบทในคอนั้น ๆ ให้เหมาะสมกับเงื่อนไขและข้อจำกัดที่มีอยู่

ผู้กำกับการแสดงจึงต้องมีการตัดสินใจที่ดี เยี่ยมและมีความคิดสร้างสรรค์

4. ผู้กำกับรายการ (switching director) หมายถึง บุคคลที่เป็นผู้กำหนดมุมกล้อง ขนาดของภาพ ผู้กำกับรายการจะทำงานประสานงาน ภายใต้คำสั่งการของผู้กำกับการแสดงในระหว่างถ่ายทำ

5. ผู้จัด (producer) หมายถึง ผู้จัดให้มีการทาละครแต่ละเรื่องขึ้นมา งานของผู้จัดจะเริ่มตั้งแต่หา เรื่องที่จะนำมาจัดแสดง เพื่อขออนุมัติจากสถานี หลังจากนั้นก็จะแจกกงานไปให้ผู้เขียนบทเพื่อหา เป็นละครโทรทัศน์ และเมื่อบทสำเร็จออกมาแล้ว ผู้จัดก็มีหน้าที่ควบคุมการถ่ายทำให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้

6. Treatment หมายถึง เรื่องย่อของบทละคร ในการทาบทแต่ละเรื่อง ผู้เขียนบทมักหา เรื่องย่อของบทแต่ละตอนว่าจะประกอบด้วยเนื้อหา การดำเนินเรื่องอย่างไรบ้าง เพื่อเป็นหลักไม่ให้ผู้เขียนบทเกิดการหลงทาง เผลอเขียนยืดยาว เพื่อเจ็องจนหาทางกลับบ้านไม่ถูก นอกจากนี้ treatment ยังเป็นสิ่งที่ช่วยให้รู้ในแต่ละตอนนั้นจะมี เหตุการณ์สำคัญ ๆ อะไร เพื่อผู้เขียนบทจะได้ใส่ลูกเล่นลูกฮาในฉากนั้น ๆ ได้เต็มที่

7. Dialogue หมายถึง บทสนทนาของตัวละครแต่ละคนว่าจะมีการโต้ตอบอย่างไร บทสนทนาไม่ เพียงแค่บอกคนรู้ว่าตัวละครจะพูดอะไรเท่านั้น หากแต่ยังสามารถบอกถึงลักษณะนิสัยของตัวละคร ตลอดจนแทรกสาระ และความหมายแฝงไว้ให้ผู้ชมตีความอีกด้วย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อเผยแพร่ความรู้ให้กับผู้ที่สนใจ และต้องการศึกษากการเขียนบทละครโทรทัศน์ที่ปฏิบัติกันจริงในสังคมไทย